InTema Jula: Razvijanje čitanja u školi

Postoji vještina koju često uzimamo zdravo za gotovo, a koja u stvari predstavlja jedan od najvažnijih temelja cjelokupnog obrazovanja i ličnog razvoja svakog djeteta – čitanje.

?? TEMA MJESECA — JULI

Razvijanje ?itanja u školi

Ono što na prvi pogled djeluje kao jednostavno prepoznavanje slova i riječi, zapravo je složen proces koji oblikuje način na koji razmišljamo, osjećamo i razumijemo svijet oko sebe. Upravo zato je razvijanje čitalačke pismenosti tema kojoj InŠkola posvećuje čitav mjesec juli.

Čitanje je, prije svega, temelj za sve ostalo što se uči u školi. Učenik koji ne razumije pročitani tekst neće uspjeti riješiti ni naizgled jednostavan zadatak iz matematike, jer prvo mora razumjeti šta se od njega traži. Isto tako, historijski izvori, biološki procesi ili geografski pojmovi ostaju nedostupni onome ko se muči s razumijevanjem teksta. Zbog toga se čitalačka pismenost posmatra kao alat bez kojeg je savladavanje svih ostalih predmeta gotovo nemoguće.

Osim što omogućava akademski uspjeh, čitanje razvija i kritičko mišljenje. Kroz čitanje djeca uče da analiziraju informacije, povezuju uzroke i posljedice, prepoznaju različite perspektive i razlikuju činjenice od mišljenja. U vremenu kada su lažne vijesti i manipulacije sastavni dio svakodnevnog informisanja, ova sposobnost postaje jedna od najvažnijih odbrana koju mladi čovjek može posjedovati. Dijete koje je naviknuto da promišlja o pročitanom neće lako prihvatiti informaciju bez preispitivanja njenog izvora i smisla.

Čitanje, dalje, bogati rječnik i način izražavanja. Kroz književnost učenici se susreću s novim riječima, složenijim rečeničnim konstrukcijama i stilskim figurama koje im postepeno postaju dio vlastitog jezičkog izraza. Ta jezička bogatstva omogućavaju im da jasnije i preciznije oblikuju svoje misli, ali i da bolje razumiju i izraze vlastite emocije, što je vještina koja ih prati kroz čitav život.

Jedna od možda najljepših, a često zanemarenih vrijednosti čitanja jeste razvoj empatije. Kada dijete čita o životima, kulturama i sudbinama ljudi koji su drugačiji od njega, ono uči da se stavi u tuđu poziciju, da razumije tuđe motive i osjećanja. Ta sposobnost, koju psiholozi nazivaju teorijom uma, ne razvija se sama od sebe – ona se gradi upravo kroz susret s likovima čiji unutrašnji svijet čitalac mora razumjeti kako bi pratio priču. Naučna istraživanja sprovedena na New School za društvena istraživanja u New Yorku potvrđuju da čitanje beletristike direktno poboljšava empatiju, što se dalje odražava na kvalitet odnosa koje dijete gradi u stvarnom životu i na opću društvenu koheziju.

Nauka, uostalom, ide i korak dalje u objašnjavanju zašto je čitanje toliko vrijedno. Snimci mozga pokazuju da čitanje aktivira složenu mrežu neuronskih krugova koji, kako se čitalačka vještina razvija, postaju sve jači i sofisticiraniji. Istraživanja sa Univerziteta Emory pokazala su da čitanje romana ostavlja mjerljive promjene u mozgu koje traju danima nakon čitanja, posebno u dijelu mozga koji reaguje na fizičke senzacije poput pokreta i dodira – što znači da mozak doslovno proživljava ono o čemu čita. Osim toga, istraživanje sprovedeno na Univerzitetu u Sussexu pokazalo je da je čitanje izuzetno efikasan način smanjenja stresa, čak efikasniji od slušanja muzike ili šetnje – dovoljno je svega šest minuta tihog čitanja da se uspori rad srca i opusti mišićna napetost, jer se um u potpunosti prepušta fiktivnom svijetu. Dugoročno posmatrano, čitanje čuva i mozak u starosti: studija objavljena u časopisu Neurology pratila je starije osobe kroz godine i utvrdila da oni koji redovno čitaju i bave se mentalno stimulativnim aktivnostima imaju znatno sporiji kognitivni pad, dijelom i zato što čitanje smanjuje nakupljanje beta-amiloidnih plakova povezanih s Alchajmerovom bolešću.

Važno je spomenuti i razliku između čitanja s ekrana i čitanja štampane knjige. Istraživanja poput onih koje je vodila profesorica Maryanne Wolf pokazuju da ekrani često podstiču površno skeniranje teksta i brzo traženje informacija, dok fizička knjiga omogućava takozvano duboko

čitanje – proces koji aktivira kritičku analizu, analogno mišljenje i zaključivanje. Prostorna stabilnost teksta na papiru pomaže mozgu da bolje mapira i pamti informacije, što čitanje knjiga čini vrijednim iskustvom koje se ne može u potpunosti zamijeniti digitalnim sadržajima.

Upravo zato je uloga škole u razvijanju čitanja nezamjenjiva. Škola je mjesto gdje dijete prvi put sistematski uči tehniku čitanja, ali i mjesto gdje se ta vještina dalje njeguje i produbljuje kroz redovno čitanje lektire, razgovore o pročitanim djelima, podsticanje analize teksta i razvijanje navike da se čita iz zadovoljstva, a ne samo iz obaveze. Nastavnici imaju priliku da djeci pokažu da je knjiga prozor u druge svjetove, izvor znanja i način da se bolje razumiju sebe i druge. Kroz osmišljene aktivnosti, čitalačke klubove, preporuke lektire prilagođene uzrastu i interesovanjima učenika, te kroz sopstveni primjer nastavnika kao čitalaca, škola gradi temelje koji djetetu ostaju cijeli život.

Ukratko, razvijanjem čitanja škola pomaže djeci i mladima da postanu aktivni građani koji su sposobni misliti svojom glavom, razumiju svijet oko sebe i grade smislene odnose s drugim ljudima. Zato InŠkola ovog jula stavlja fokus upravo na ovu temu, podsjećajući sve nas – roditelje, nastavnike i učenike – koliko je čitanje zapravo dragocjeno i koliko truda vrijedi uložiti u njegovo njegovanje.

?? TOKOM OVOG MJESECA PIŠITE NAM

Kako je ?itanje bilo prisutno u vašim u?ionicama tokom prošle školske godine

Ideje da u?enike i u?enice zarazite tekstom

Neobi?ne aktivnosti u bibliotekama

Knjige koje planirate raditi u narednoj školskoj godini a do sada nisu bile na spisku lektire

Šta ?itate tokom raspusta

Kako ste se vi zarazili ?itanjem u djetinjstvu

Kako da djeca i mladi više ?itaju

Tema mjeseca i aktivnosti realizuju se u okviru projekta Dijalog za budućnost 3 – #DFF3, kojeg provode UNDP Bosnia and Herzegovina, UNICEF Bosna i Hercegovina i UNESCO, u saradnji sa Rezidentnom koordinatoricom Ujedinjenih nacija u Bosni i Hercegovini, te u partnerstvu s Predsjedništvom Bosne i Hercegovine i Ministarstvom civilnih poslova Bosne i Hercegovine. Projekt finansira United Nations Peacebuilding Fund (#PBF).

#DFF3 #dijalogzabudućnost3 #dialogueforthefuture3 #PBF #ZajednicaNastavnika

Collections

Razvoj čitanja